

OFF – F.A.Q.

Mi az OFF-Biennále Budapest?

Az OFF-Biennále Budapest kettős célt tűzött ki maga elé: egyrészt egy független, nemzetközi kortárs képzőművészeti eseménysorozatot hoz létre, melynek keretében több mint száz művészeti projektet mutat be 2015. április 24. és május 31. között, több tucat budapesti, vidéki és külföldi helyszínen. Másrészt egy példátlanul széles összefogáson alapuló szakmai platform ("OFF-Platform") keretében alkalmakat szeretne teremteni a kortárs művészet lehetőségeit érintő alapkérdések megvitatására, új utak keresésére, a közös tanulásra.

Fontos kiemelni, hogy az OFF ötlete nem külföldi biennálék mintájára született meg, hanem az itthoni művészeti élet sajátosságai, problémái szolgáltak kiindulópontként. Épp ezért az OFF ernyőszervezetként működik: sokféle autonóm kezdeményezést fog össze.

Mik az OFF-Biennále Budapest legfontosabb céljai?

A hosszútávú cél egy fenntartható, nemzetközileg is beágyazott, több lábon álló kortárs művészeti civil színtér megteremtése Magyarországon.

Ehhez ki kell szélesítenünk a kortárs művészet közönségét, meg kell erősíteni a nemzetközi kapcsolatainkat, új működési modelleket kell kialakítanunk, új forrásokat és új partnereket kell bevonnunk a kortárs művészet finanszírozásába. Szeretnénk, ha egyre többen felismernék, hogy az önszerveződés, proaktivitás, új készségek elsajátítása elengedhetetlen ahhoz, hogy az államtól való kiszolgáltatottság csökkenjen, és az egyes szereplők megerősödjenek, megvalósíthassák egyéni céljaikat.

Mit tesz az OFF-Biennále Budapest ennek érdekében?

Az OFF a kortárs magyar szcena számos szereplőjét összefogva nemzetközi kiállítás- és eseménysorozatot kezdeményez és szervez. Új kulturális brandet vezet be Magyarországon és a nemzetközi művészeti életben. Már a megnyitót megelőzően összehangolt kommunikációs kampánnyal szólítja meg a közönséget és a külföldi szakembereket, saját kommunikációs felületeket (honlap, Facebook, Tumblr, stb.) hoz létre. Az OFF ideje alatt erős művészetközvetítői programmal segíti a kortárs művészet befogadását.

Az OFF-Platform keretében már 2014 közepe óta folyamatosan szervezünk szakmai fórumokat, workshopokat és találkozókat, melyek lehetőséget adnak a különböző szereplők közötti párbeszédre, illetve olyan új készségek elsajátítására, amelyekre az OFF résztvevői igényt tartanak.

Az OFF fundraising tevékenysége keretében hazai és nemzetközi alapítványokhoz pályázik és számos magántámogatót von be az együttműködésbe. Így biztosítja az OFF ernyőszervezet alaptevékenységeinek finanszírozását (kommunikáció, művészetközvetítés, nemzetközi kapcsolatok, szakmai fórumok stb.) és lehetőségeihez mértén hozzájárul számos projekt megvalósításához is. (vö. "Mit vállalt / nem vállalt az OFF-Biennále stábja?).

A hosszútávon is fenntartható szcena megteremtése érdekében továbbá az OFF számos "jó gyakorlatot" mutat be, melyek inspirálhatják a hazai önszerveződés megerősödését. Ennek kapcsán online kutatást indít, valamint nemzetközi konferenciát szervez.

Mit vállalt az OFF-Biennále Budapest stábja?

Az OFF egyik fontos jellemzője, hogy számos, kisebb projektet fog össze azzal a céllal, hogy együtt, közösen láthatóbbá váljanak. Ennek érdekében vállaltuk:

- Egy magas szakmai színvonalú, önállóan szerveződő projektekből álló esemény- és kiállítássorozat kezdeményezését, összefogását.

- Egy új művészeti brand létrehozását és ezen keresztül a program láthatóvá tételét a szélesebb hazai közönségnek és a nemzetközi szakmának.
- Nemzetközi kapcsolatok aktiválását, külföldi szakemberek, valamint művészek bevonását.
- Egységes kommunikációs stratégiát, kommunikációs felületek létrehozását
- Művészetközvetítői program szervezését.

Úgy véljük, hogy a sok kicsi, önálló kezdeményezésnek erre van szüksége ahhoz, hogy egy szélesebb kör számára láthatóvá váljon.

- Az OFF-Platform keretében vállaltuk szakmai fórumok és workshopok szervezését, "jó gyakorlatok" felkutatását, minél szélesebb körben való megismertetését.
- Társművészeti- és civil szervezetek bevonását.

Vállaltuk továbbá, hogy forrásokat keresünk ezeknek a tevékenységeknek a finanszírozására, azzal a kitételrel, hogy az OFF-Biennále Budapest nem támaszkodik hazai állami forrásokra.

Mit nem vállalt az OFF-Biennále Budapest stábja?

Az OFF-Biennále Budapest nem vállalta az egyes projektek szervezését, finanszírozását, helyszínek felkutatását, ez a projektgazdák feladata. Jóllehet az OFF igyekszik segíteni (például helyszínek, együttműködő partnerek, (in-kind) szponzorációs lehetőségek felkutatásában, de ez nem jelenti, hogy az OFF magára tudná vállalni ezeket a feladatokat. Szeretnénk ugyanis bebizonyítani, hogy lehetséges egy ilyen volumenű összefogás, és közösen létre tudunk hozni egy magas szakmai színvonalú nemzetközi programot. Ehhez azonban az is szükséges, hogy megszervezzük magunkat, és hogy minden szereplő aktívan, öntevékenyen, a saját projektjéért felősséget vállalva és egymással együttműködésben valósítsa meg az OFF programjait.

Nem vállaltuk továbbá, hogy egy olyan “mega-intézményt” hoznánk létre, amely minden “kritikusan gondolkozó művészt” tömöríteni tudna, és megoldást nyújtana a szcéna összes problémájára. Az OFF kapacitásai végesek, hiszen kizárólag egy maroknyi szakember önkéntes munkájára támaszkodhat. Ezért a mennyiség könnyen a minőség rovására mehet.

Hogyan épül fel az OFF-Biennále Budapest szervezete, kikből áll?

Az OFF alapja az önszerveződés és a hálózatos együttműködés. Egyfajta ernyőszervezet: a magyar kortárs képzőművészeti élet számos aktív és elkötelezett szereplője önállóan szervezi meg saját programjait, amelyeket az OFF összehangolt kommunikációval koncentrált programsorozatként mutat be.

Az OFF-Biennále megvalósítására először egy kurátori stábot hoztunk létre, melynek ma hét tagja van: Erőss Nikolett, Juhász Anna, Somogyi Hajnalka, Stepanovic Tijana, Szalai Borbála, Székely Katalin és Szoboszlai János. Később fokozatosan kialakítottunk egy mostanra kb. 40 főt számláló szervezetet, amelyben ezen kurátorok többsége vezető (menedzseri) szerepet tölt be. A következő csapatok álltak fel: OFF-projektek, OFF-Platform, nemzetközi kapcsolatok, kommunikáció, fundraising, művészetközvetítés.

A megvalósításban több, mint száz önkéntes szervező segíti majd az OFF-ot és ezen kívül is rengeteg szervezőnk van, hiszen az OFF önálló egységekből építkezik: az egyes programokért azok kitalálói felelnek.

Ki hozza a döntéseket és miért?

Szakmai kérdésekben az OFF kurátori stábja dönt. Az OFF csak akkor tudja elérni a kitűzött céljait, ha a keretei között megvalósuló projektek átgondoltak, relevánsak, izgalmasak, jól kivitelezettek. Ennek a magas színvonalnak a biztosításáért az OFF-ot kezdeményező és annak részleteit átlátó kurátori stáb vállalt garanciát, ezért az ezzel

kapcsolatos döntések felelős meghozatala is az ő feladatuk. Azok a projektek, amelyeknek bizalmat szavaznak, azért felelősek, hogy projektjük a pályázatuknak megfelelően megvalósuljon, az ezzel kapcsolatos döntéseket ők hozzák.

Az OFF egészét érintő stratégiai, szervezési, az OFF költségvetését érintő pénzügyi kérdésekben az OFF vezetői döntenek (projektvezető, pénzügyi vezető, csapatvezetők) az egyes munkacsoportokat érintő kérdésekben pedig az adott csapat tagjai hoznak döntéseket. Ez a hatékony menedzsment egyetlen módja, főként egy ilyen, rendkívül rövid idő alatt megvalósítandó projekt esetében. A döntéshozáshoz olyan rálátás szükséges a projekt egészére, illetve az adott területekre, amellyel csak a stábtagnak rendelkeznek, akik többnyire napi rendszerességgel dolgoznak az OFF-on. Az OFF szervezete a mai napig nyitott újabb önkéntesek befogadására.

Ugyanakkor a stáb az OFF megvalósulásának első pillanatától kezdve bevonta a közös gondolkodásba a pályázásra felkért és később résztvevőként kiválasztott projektgazdákat – egyrészt személyes beszélgetések során, másrészt a rendszeres fórumokon. Nyitott volt és most is az a konstruktív, átgondolt kritikára, és nagyon sok ilyen észrevételt beépített a működésébe. Az első kiadás megvalósulásának tapasztalatait, tanulságait pedig a második kiadás stábja használja majd fel a munkájában.

A projekt megvalósulásáért szakmailag a stáb, jogilag pedig az OFF-ot lebonyolító Független Képzőművészeti Műhelyek Ligája Alapítvány felel. A támogatók felé nekik kell elszámolniuk, az esetleges kudarc és nemteljesítés következményeit is a stábnak és a Ligának kell állnia. Azzal, hogy az OFF tényleges megvalósulása és sikere döntő százalékban az egyes résztvevőktől függ, a Liga és a stáb óriási rizikót vállal és bizalmat helyez a résztvevőkbe. Úgy gondoljuk, hogy ennek a bizalomnak együttműködés esetén kölcsönösnek kell lennie.

Milyen díjazásban részesülnek az OFF-Biennále Budapest kurátorai, szakmai munkatársai?

Az OFF-on dolgozó magyar művészek és művészeti szakemberek – beleértve az OFF stábját és a projektgazdákat is – sem művészeti / kurátori, sem menedzseri munkájukért semmilyen díjazást nem fogadnak el. Szenvedélyből, pro bono dolgoznak az OFF ügyéért, többen már 2013 decembere óta.

Hogyan áll össze a program?

Hogyan történt a művészek bevonása az OFF-ba?

Hogyan lehetséges, hogy már a nyílt pályázat előtt is voltak résztvevői az OFF-nak?

A hagyományos biennálétól eltérően első körben nem művészeket kerestünk meg, hanem hazai és külföldi kurátorokat és művészeti szervezőket kértünk arra, hogy pályázzanak saját fejlesztésű, autonóm projektek létrehozására, melyek az OFF kérdésfelvetéseire reagálnak. Ők hívták meg tehát azokat a művészeket, akikkel szeretnének együttműködni, így egy decentralizált, hálózatos struktúrát tudtunk építeni, ami ráadásul nagyon sokszínű programot is jelent. A kurátori stáb tagjai tehát természetesen itt is szelektáltak a javaslatok között. Emellett egyfajta szakmai konzulensi szerepet is szántunk magunknak ebben a folyamatban.

A kurátori stáb is megálmodott egy saját projektet, ami a Check Your Head! címet viseli. Ebbe tíz külföldi és négy magyar művészt hívtunk meg. A Check Your Head!-re úgy tekintünk, mint a számtalan projekt egyikére, ami azt jelenti, hogy nem tekintjük az OFF központi programjának.

Nagyjából hatvan projekt gyűlt össze hazai és külföldi kollégák javaslataiból:

Hazai és külföldi kurátorok és művészeti szervezők Magyarországon megvalósítandó projektjei, kiállításai mellett néhány külföldön élő magyar kolléga külföldi helyszíneken szervez OFF-szatelit eseményeket.

Következő lépésként nyílt pályázatot hirdettünk művészeknek. Több ok miatt döntöttünk úgy, hogy kiírjuk a pályázatot: Egyfelől úgy éreztük, számos olyan művész van, aki egyik kuratori projektbe sem kapott meghívást, jóllehet mindenképpen szeretttük volna őket is megszólítani. Másfelől szeretttük volna nyitottá tenni az OFF struktúráját, minél szélesebb körben lehetőséget adni a csatlakozásra.

A pályázat iránt várakozáson felüli érdeklődés mutatkozott, a felhívásra több, mint százhatvan jelentkezés érkezett.

Miért ilyen későn hirdették meg a nyílt pályázatot? Miért nem lehetett semmit tudni az OFF-Biennále Budapestről korábban?

A nyilvános pályázat kiírásához szükséges volt, hogy maga az OFF is nyilvánossá váljon. Gyakorlati okokból adódóan erre január vége előtt nem kerülhetett sor, az OFF egészen egyszerűen nem volt olyan stádiumban, hogy nyilvánosságra hozzuk. Maga a szervezés alig több mint egy éve kezdődött, tehát minden bizonnyal ez az egyik legrövidebb idő alatt megszervezett biennále, mely kiemelkedően sok szereplőt mozgat meg. Ráadásul egyetlen fillér nélkül kezdtük meg a szervezést és még 2014 közepén sem tudtunk biztosat arról, hogy kapunk-e bármilyen támogatást az OFF létrehozására.

Az első nyilvánosságra lépés kiemelt fontosságú a média szempontjából is, ezért nem kockáztathattunk: biztos alapokon álló projekttel kellett bemutatkoznunk a szakmának, a közönségnek és a médiának, hiszen ez az OFF sikerességének egyik feltétele, egyben mindannyiunk közös érdeke.

A sajtótájékoztatót követő széleskörű és pozitív médiavisszhang, valamint részben ennek hatására a partnerekkel, támogatókkal való sikeres egyeztetések igazolták az időzítésre vonatkozó előfeltevéseinket.

Lesz központi kiállító helyszín?

Az OFF-nak nincs központi kiállító helyszíne, ezzel is a decentralizált struktúrát kívánjuk hangsúlyozni. Az OFF projektek és kiállítások hálózatából áll össze, melyek a város különböző helyszínein valósulnak meg.

Van ugyanakkor egy központi találkozó-hely, mely számos szakmai programnak ad otthont, illetve találkozóhelyként, a kurátori stáb irodájaként és sajtóirodaként szolgál az OFF ideje alatt. Ez az OFFice, melynek a Hercegprímás u. 11. szám alatt található Higgs Field biztosít helyszínt.

Miért van szükség arra, hogy a projektek önállóak legyenek?

Az OFF elsődleges célja nem egy nemzetközi seregszemle bemutatása, hanem a hazai közeg mobilizálása: a kortárs képzőművészetet Magyarországon mozgató energiákat szeretné megmutatni a közönségnek és a nemzetközi színtérnek. Ezért ezeket a szereplőket önálló projektek kidolgozására hívta, rájuk bízva, hogy milyen művészeti pozíciókat, tendenciákat, tematikákat emelnének be az OFF-ba.

Az önállóság persze gyakorlati szükségszerűség is. A projekt kezdetekor a kezdeményezők semmiféle forrással és infrastruktúrával nem rendelkeztek, ez volt tehát az egyetlen lehetséges módszer az OFF beindítására.

Az OFF egyszerre egy eseménysorozat és egy szakmai platform is. Hogyan viszonyulnak ezek egymáshoz?

Az OFF-Biennále Budapest eseménysorozat célja, hogy magas szakmai színvonalon megvalósuló projekteket mutasson be 2015 tavaszán a szélesebb közönségnek. Az OFF-Platformmal pedig szeretnénk hozzájárulni egy hosszabb távon is fenntartható, önszerveződésre épülő kulturális infrastruktúra megalapozásához. A kettőnek

természetesen van közös halmaza, de mégis más célok, és ebből adódóan más módszerek jellemzik őket.

Az OFF-Platform egyesíti a diszkurzív programokat, a civil társadalom-fejlesztéssel kapcsolatos workshopokat, képzéseket, előadásokat. Az OFF-Platform időben jóval kiterjedtebb, mint az OFF-Biennále: 2014 közepe óta szervezünk platform-programokat, és a biennále vége nem jelenti majd az OFF-Platform végét.

Jóllehet a művészeti közeget a minél szélesebb összefogás teheti erős közéleti szereplővé, egy mindenkit egyaránt lelkesítő platform kiépítését nem tudjuk és nem is akartuk felvállalni – különösen nem az OFF-Biennále, mint esemény keretében. Nem szeretnénk egymással szembeállítani a közösségépítés és a szakmaiság szempontjait, de tény, hogy az OFF-Biennále esetében az utóbbit részesítettük előnyben. Egyrészt hiszünk abban, hogy hosszú távon a szakmaiság szempontjainak előtérbe helyezése erősíti a szcénát, másrészt egy politikai alapon meghatározott “egységfront” felvonultatása (vagyis, hogy az OFF mindazokat tömörítse, akik kritikusan viszonyulnak a hivatalos kultúrpolitikához) valójában épp a hivatalos kultúrpolitika működésének replikálását jelentené.

Milyen művészeti produkciók bemutatását részesíti előnyben az OFF-Biennále Budapest?

Az OFF-Biennále támogatja a saját helyzetét, társadalmi, politikai kontextusát is értelmezni kívánó, kritikai hangú művészetet, úgy az egyes alkotások mint a művészeti önszerveződések szintjén. Azt azonban fontos kiemelni, hogy ez a támogatás a komplex, reflektált, kidolgozott kritikára vonatkozik. Arra, amely a művészet eszközeivel alkot jól argumentált, valós kérdéseket felvető véleményt illetve releváns felvetésekkel teremt vitahelyzetet.

Mind az OFF szervezésének kezdeti szakaszában, mind a nyílt pályázatra beérkezett javaslatok megvitatásakor is ezeket a szempontokat vettük figyelembe. A válogatást

szűkítette az OFF-on önkéntesen dolgozó kollégák kapacitásainak végeessége, ami lehetetlenné teszi egy bizonyos mennyiségen túli projekt kezelését. Nem szeretnénk volna, hogy a mennyiség a minőségi munka rovására menjen. Igaz, a beérkezett százhatvan pályázatból így is többet (csaknem negyven projektet!) válogattunk be az OFF programjába, mint eredetileg terveztük.

Miért nem fogad el magyar állami támogatást az OFF-Biennále Budapest?

Azért döntöttünk így, mert annak a biztosítását, hogy a művészet ne kerülhessen kiszolgáltatott helyzetbe, a szcéna saját feladatának tartjuk. Ehhez szükség van arra, hogy financiálisan megtanuljunk sok lábon állni, és ne engedjük magunkat egyetlen forrástól függővé tenni. Ez minden gazdasági megfontolásnak is ellentmond. Szükség van tehát az önállósodásra, új partnerek, új források bevonására, új stratégiák kidolgozására.

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy nem gondoljuk, hogy az államnak nem feladata a kultúra, közelebbről a kortárs művészet átgondolt szakmai stratégián alapuló támogatása; ahogyan nem is a hosszútávú fenntarthatóság kulcsaként javasoljuk az állami források mellőzését. Hosszabb távon, Magyarországon nehezen képzelhető el kortárs képzőművészet állami szerepvállalás nélkül; azonban ugyanilyen nehezen elképzelhető a jövő annak szinte kizárólagos befolyása alatt.

Ha valaki nem fogad el pénzt ettől a kormánytól, az nemes gesztus, de vajon milyen perspektívát kínál és hova vezet ez a gondolkozás? Tényleg azt az üzenetet küldi az OFF az államnak, hogy nincs szükség a támogatására?

Az OFF célja nem az, hogy egy olyan kulturális mezőt hozzon létre, amelyben nincs szerepe és tere a közpénzeknek. Ellenkezőleg. Egyelőre muszáj volna az általunk befizetett adókból (közpénzből) is finanszírozni a kultúra/művészet világának intézményeit és projektjeit, mivel a hazai viszonyok között a kreatíviparnak ez a

szektora nem rendelkezik elégséges fizetőképes piaccal. A kultúrpolitikát meghatározó államnak támogatnia kell azokat az intézményeket, amelyek a kultúra folyamatosságán dolgoznak.

Az OFF a hazai állami támogatásoktól való távolmaradása a több lábon állást, az önállósodást és a proaktivitást hivatott ösztönözni. Úgy gondoljuk, hosszútávon nélkülözhetetlen az önállóbb működésmódok kialakítása, és a mi felelősségünk, hogy ezt megtanuljuk. Az OFF erre nyújt alkalmat. Nem gondoljuk ugyanakkor, hogy hosszú távon cél – és lehetőség – az átgondolt kulturális stratégia mentén gondolkodó állam teljes kihagyása a kortárs művészet támogatásából.

Mennyi támogatást kapott az OFF-Biennále Budapest és milyen forrásokból?

Az OFF a következő alapítványokhoz pályázott sikeresen:

Norvég Civil Alap: 64 700 EUR

Ebből a támogatásból – az NTCA támogatáspolitikájának megfelelően – a demokratikus készségek fejlesztésével és a civil társadalom erősítésével összefüggésben álló projektelemeket tudjuk megvalósítani. Művészeti projektek létrehozását ez a kiírás nem tette lehetővé, a hangsúlyok ennek megfelelően a civil infrastruktúra-fejlesztésre és a tudásátadásra kerültek. Emellett az NTCA támogatása teszi lehetővé a közös, összehangolt kommunikáció és a honlap megvalósítását.

OSIFE – Open Society Initiative for Europe: 24 990 USD

Az OSIFE támogatás új közönségrétegek megszólítására, bevonására, edukációs és kommunikációs szempontból előremutató projektek részfinanszírozására fordítható.

Erste Stiftung: 12 000 EUR

Az összeget a kurátori team Check Your Head! projektjének megvalósítására nyertük el.

Ezen kívül több, mint 10 millió forint magántámogatást kaptunk a szakmai program megvalósítására és népszerűsítésére. A magántámogatások felhasználásáról a kurátori stáb szakmai kritériumok alapján dönt. (Ld. "Ki hozza a döntéseket és miért?")

Azt hittem, hogy az OFF-Biennále Budapest bátrabban fog politizálni...

Tévedtem?

Az OFF nem száll be a (kormány-ellenzék dichotómiára redukált) pártpolitikai csatározásokba, nem próbál politikai eszközöket jól-rosszul alkalmazva célokat elérni; ehelyett "hazai", vagyis a szakmai terepen, létrehozói és résztvevői szaktudására, tehetségére, szakmai tapasztalatára, kapcsolatrendszerére alapozva, ezeket bővítve kíván eredményeket elérni. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján, a hazai politikai kultúrát figyelve úgy érezzük, hogy saját eszközeinkkel élve eredményesebbek lehetünk egy szélesebb társadalmi bázis megnyerésében, üzeneteink célbaljuttatásában.

Ugyanakkor az OFF mint kezdeményezés alapvetően politikai állásfoglalás, amennyiben ezt a közügyekről való gondolkodásként, a jelen helyzetre adott reakcióként értelmezzük. Az OFF olyan projekteket mutat be, melyek a művészet eszközeivel alkotnak jól argumentált, valós kérdéseket felvető véleményt, illetve releváns felvetésekkel teremtenek vitahelyzetet.

A hazai állami támogatásoktól való távolmaradás a több lábbon állást, az önállósodást és a proaktivitást hivatott ösztönözni. Nem gondoljuk ugyanakkor, hogy hosszú távon cél – és lehetőség – az átgondolt kulturális stratégia mentén cselekvő állam kihagyása a kortárs művészet támogatásából.

Mi lehet az OFF-Biennále Budapest jövője, kifutása?

Az első OFF egyik legfontosabb feladata, hogy megtalálja a hangot a közönséggel. Ezt pedig úgy kell elérnie, hogy nem adhat alább a minőségből, hiszen legalább ilyen

fontos, hogy a biennále révén megerősítsük a nemzetközi kapcsolatainkat, hogy helyzetbe hozzunk magyar művészeket és szakembereket. Ha ez sikerül, akkor egy olyan alapot hoztunk létre, amelyre lehet építeni; akár az OFF következő kiadásait, akár attól független művészeti projekteket. Szeretnénk, ha az OFF hosszabb távon sem válna rutinná, hanem mindig az éppen adott helyzetet értékelve, arra reagálva tudna megújulni.